

به نام خدا

بررسی سیر تحولی هیجانات در دانش آموزان ابتدایی

مؤلفان:

راحله باستان

محبوبه جعفری رنجبر

رقیه بارانی

فریبا صادقی

احسان ابراهیم پور

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: باستان، راحله، ۱۳۶۲
عنوان و نام پدیدآور: بررسی سیر تحولی هیجانانگیز در دانش آموزان ابتدایی / مولفان راحله باستان،
محبوبه جعفری رنجبر، رقیه بارانی، فریبا صادقی، احسان ابراهیم پور.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۳۴ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۰۵۵-۲
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: دانش آموزان ابتدایی - سیر تحولی هیجانانگیز
شناسه افزوده: جعفری رنجبر، محبوبه، ۱۳۵۷
شناسه افزوده: بارانی، رقیه، ۱۳۵۷
شناسه افزوده: صادقی، فریبا، ۱۳۷۵
شناسه افزوده: ابراهیم پور، احسان، ۱۳۶۸
رده بندی کنگره: LB1۰۲۸/۵۴
رده بندی دیویی: ۳۷۱/۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۳۲۵۱۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: بررسی سیر تحولی هیجانانگیز در دانش آموزان ابتدایی
مولفان: راحله باستان - محبوبه جعفری رنجبر - رقیه بارانی - فریبا صادقی - احسان ابراهیم پور
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۳۴۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۴۵۵-۰۵۵-۲
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

انتشارات ارسطو

فهرست

- مقدمه ۱۱
- بخش اول: شناخت هیجان‌ات پایه ای در دانش آموزان ابتدایی ۱۳
- فصل اول: تعریف و طبقه‌بندی هیجان‌ات ۱۳
- نگهداری و پرورش باغچه هیجان‌های مثبت در کلاس درس ابتدایی ۱۳
- نقشه‌برداری از طوفان‌های عاطفی بررسی گوناگونی هیجان‌های منفی در دانش‌آموزان
ابتدایی ۱۴
- نقش آینه‌ها بازتاب عوامل محیطی در هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی ۱۵
- نقش آینه در باغچه‌ی احساسات شناخت تفاوت‌های فردی در تجربه هیجان دانش‌آموزان
ابتدایی ۱۶
- نقشه‌برداری عاطفی رهیافت‌های گوناگون برای بررسی تحول هیجان‌ات در دانش‌آموزان
ابتدایی ۱۸
- نقش آینه‌های تجربه تأثیر رویدادهای گذشته بر هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی ۱۹
- روند پیچیده شناخت هیجان‌ها در کودکان دبستانی ۲۰
- نقشه‌ی راهی برای مدیریت هیجان‌ات در کوچه‌ی کودکی ۲۱
- فصل دوم: نقش هیجان‌ات در رشد و یادگیری ۲۳
- نقش شگرف احساسات مثبت در رشد شناختی و یادگیری کودکان دبستانی ۲۳
- پیچ و خم‌های عاطفی در ساحت یادگیری نگرشی بر نقش هیجان‌ات منفی در دانش‌آموزان
ابتدایی ۲۴
- نقش رقص احساسات در بالیدن تحصیلی بررسی پیوند هوش هیجانی و موفقیت در دوران
ابتدایی ۲۵
- نقشه راهی برای شناخت و هدایت خروش هیجان‌ات در کودکان دبستانی ۲۶
- نقش رقص آمیخته‌ی تدریس و احساسات در سیر تحولی کودکان ۲۷

نقش تنظیم هیجانی در بستر رشد تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی	۲۸
نغمه‌های احساس رونمایی از تنوع هیجانی در دوران ابتدایی	۲۹
نقش محیط حمایتی در رونمایی از طوفان هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۳۱
فصل سوم: اهمیت شناخت هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۳۳
نقش شناخت عاطفی در پیشگیری از رفتارهای ناسازگارانه دانش‌آموزان ابتدایی	۳۳
نقش آینه شناخت هیجانات و حل مسئله در کودکان ابتدایی	۳۴
نقش فضای امن در رشد هیجانی دانش‌آموزان ابتدایی	۳۵
نقاشی‌های هیجانی سیر تحول شناسایی احساسات در دانش‌آموزان ابتدایی	۳۶
نقش تعبیر و مهار هیجانات در رزمگاه رشد اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان ابتدایی	۳۷
نقشه‌راهی برای همراهی با طوفان‌های عاطفی آموزش شناخت هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۳۹
نقش آینه احساسات در کاهش تنش کودکان بررسی آموزش شناخت هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۴۰
نقشه‌برداری از دنیای هیجانی کودکان ابتدایی روش‌های سنجش آگاهی از خود	۴۱
بخش دوم: بررسی سیر تحولی هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۴۳
فصل چهارم: روش‌های ارزیابی اولیه هیجانات در کودکان	۴۳
نگاهی ژرف به طیف‌سنجی هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی ارزیابی ابزارهای سنجش ...	۴۳
نقش آینه استفاده از گزارش‌های کودکان ابتدایی درباره‌ی هیجانات	۴۴
نقشه‌ی پویای احساسات رصد واکنش‌های هیجانی کودکان در دوره ابتدایی	۴۵
نقشه‌ای برای درک هیجانات کودک راهکارهای بی‌طرفانه برای جمع‌آوری اطلاعات	۴۶
نقش آفرینی احساسات بازی‌ها و فعالیت‌ها در شناسایی هیجانات کودکان ابتدایی	۴۸
نقاشی‌های نجواگر دریچه‌ای به جهان هیجانی کودکان	۴۹
نقشه‌برداری از طوفان‌های عاطفی نگاهی جامع به بررسی هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی	۵۰

نقشه راهی برای اعتبارسنجی ارزیابی هیجانات در کودکان دبستانی..... ۵۱

فصل پنجم: هیجانات اولیه (خشم، ترس، شادی، غم) در دوران ابتدایی..... ۵۳

نقشه‌ای از ترس‌های خردسالان کاوش در تفاوت‌های فردی تجربه و بروز ترس در
دانش‌آموزان ابتدایی..... ۵۳

نقش آفرینان شادی بررسی سیر تحولی هیجانات و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی و
اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی..... ۵۴

نقش شگرف محیط در پویای غم و خشم کودکان نگاهی به تأثیر اجتماع و خانواده..... ۵۵
نقشه‌برداری از طوفان‌های عاطفی کودکی بررسی هیجانات اولیه در دانش‌آموزان ابتدایی با
روش‌های مشاهده‌ای و خود گزارش‌دهی..... ۵۶

نقشه‌راهی برای شناخت و مدیریت هیجان در دوران کودکی راهکارهای آموزشی برای
دانش‌آموزان ابتدایی..... ۵۷

نقش آینده بررسی تأثیر نوع هوش بر مدیریت هیجانات در کودکان ابتدایی..... ۵۹
نقش آینده‌های روان‌شناختی تحلیل تفاوت‌های هیجانی دختران و پسران در دوران ابتدایی
..... ۶۰

نقش آفرینی احساسات کودکان خلق فضای امن مدرسه برای بیان و پردازش هیجانات.. ۶۱

فصل ششم: رشد و تکامل هیجانات در طول سال‌های ابتدایی..... ۶۳

نقشه‌ی راه هیجانی پیمایش سرزمین‌های عاطفی دانش‌آموزان ابتدایی..... ۶۳

نقش آینده سیر تحول هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی..... ۶۴

نقش آفرینان تحول هیجانی عوامل محیطی و رشد عاطفی دانش‌آموزان ابتدایی..... ۶۵

نقشه‌راهی برای کشف اقیانوس هیجانات ارزیابی سیر تحولی عاطفی در دانش‌آموزان ابتدایی
..... ۶۶

روند پیچیده و پویای هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی نگاهی به تفاوت‌های احتمالی
جنسیتی..... ۶۷

- نقشه راهی برای فهم و مدیریت احساسات در دبستان ۶۹
- نقش آینه بازتاب هیجان و پیشرفت در کودکان دبستانی ۷۰
- نقشه راهی برای شناخت ریشه‌های هیجانی دانش‌آموزان ابتدایی رصد طوفان‌های عاطفی ۷۱
- بخش سوم: مداخلات آموزشی برای مدیریت هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی ۷۳**
- فصل هفتم: تفاوت‌های فردی در تجربه و بروز هیجانات ۷۳**
- نقش آینه‌های درونی تأثیر شخصیت و سبک‌های شناختی بر هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی ۷۳
- نقش آینه‌های فرهنگی در منعکس کردن هیجانات کودکان ۷۴
- نقش رنگین‌کمان هیجانات در سیر تحول کودکی بررسی تفاوت‌های هوش هیجانی ۷۵
- نقش سرورِ خاطره در باغچه‌ی هیجانات کودکان دبستانی ۷۶
- نقش آفرینی هیجان در صحنه‌های آموزشی کشف تفاوت‌های فردی در دانش‌آموزان ابتدایی ۷۸
- نقش پنهان جنس در آینه هیجان‌های کودکی ریشه‌های محیطی و اجتماعی ۷۹
- نقش آینه‌های هیجانی در سیر تحول دانش‌آموزان ابتدایی ۸۰
- نقشه‌ی هیجان‌ها در کودکی رمزگشایی از تفاوت‌های فردی ۸۱
- فصل هشتم: تاثیر عوامل محیطی بر بروز و کنترل هیجانات ۸۳**
- نقش آینه اجتماعی تعاملات و هیجانات در دانش‌آموزان ابتدایی ۸۳
- نقش پنهان تصویر رسانه و طوفان هیجانات کودکان دبستانی ۸۴
- نقش سایه‌ها در طوفان‌های عاطفی بررسی تأثیر فقر و نابرابری بر هیجانات دانش‌آموزان ابتدایی ۸۵
- نقش آینه‌های اجتماعی بازتاب هیجانات در آینه‌ی همسالان ۸۶
- نقش آفرینی احساسات مدیریت هیجانات در کلاس ابتدایی ۸۷
- نقش رنگارنگ اوقات فراغت در پویایی هیجانات کودکان دبستانی ۸۹

نقش سبک‌های خانوادگی در رونمایی و تنظیم‌گری هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی ۹۰

روند پیچیده احساسات در کودکان ابتدایی نگاهی به تأثیر محیط‌های پر استرس ۹۱

فصل نهم: آموزش مهارت‌های شناختی رفتاری برای کنترل هیجان ۹۳

نقش آینه‌آشنایی دانش‌آموزان ابتدایی با طیف گسترده هیجانات ۹۳

نقشه‌ی راهی برای کشف طوفان‌های درون آشنایی با محرک‌های هیجانی در دانش‌آموزان

ابتدایی ۹۴

نقشه راهی برای شناخت و مدیریت احساسات در کلاس ابتدایی ۹۵

نقش‌آفرینی احساسات رهیافت‌های بازی‌محور برای پرورش کنترل هیجان در کودکان

دبستانی ۹۶

نقش روایت در کشف و مهار هیجان‌های کودکانه ۹۸

نقش تنفس آرام در کویری هیجانات کودکان ابتدایی ۹۹

نقش پررنگ تشویق در رشد کنترل هیجانی دانش‌آموزان ابتدایی ۱۰۰

نگاهی ژرف به طیف‌سنجی هیجانی دانش‌آموزان ابتدایی طراحی ابزارهای سنجش و

ارزشیابی ۱۰۱

فصل دهم: روش‌های کلامی و غیر کلامی بیان و شناسایی هیجانات ۱۰۳

نقشه‌ی رنگین‌کمان هیجان‌ها بررسی سیر تحولی واژگان احساسات در دانش‌آموزان ابتدایی

..... ۱۰۳

نقش آینه در فهم هیجان‌های کودکانه بررسی روش‌های غیر کلامی ۱۰۴

نقش آینه کشف و پرورش زبان هیجانات در کودکان دبستانی ۱۰۵

نقشه‌برداری عاطفی در کوچه پس‌کوچه‌های کودکی بررسی ابزارها و روش‌های ارزیابی

هیجان در دانش‌آموزان ابتدایی ۱۰۶

نقش آینه بررسی تفاوت‌های احتمالی در بیان و درک هیجان در دانش‌آموزان ابتدایی ۱۰۸

نقش آینه‌های اجتماعی بهره‌گیری از همسالان در فهم و مدیریت هیجانات دانش‌آموزان ابتدایی	۱۰۹
نقش بازی و روایت در کشف و پرورش هیجان‌های کودکان دبستانی	۱۱۰
نقش‌آفرینی هیجانات در صحنه‌ی کودکی بررسی راهکارهای کلامی و غیرکلامی	۱۱۱
فصل یازدهم: بازی‌ها و فعالیت‌های آموزشی برای پرورش هیجانات مثبت	۱۱۳
نقش‌آفرینی هیجان در کلاس درس طراحی بازی‌های آموزشی جذاب برای دانش‌آموزان ابتدایی	۱۱۳
نقشه‌برداری عاطفی در کلاس درس ارزیابی تأثیر بازی‌ها و فعالیت‌ها بر هیجانات مثبت	۱۱۴
نقش بازی‌ها در نقشه راه هیجان سفر دانش‌آموزان ابتدایی به سوی خودشناسی	۱۱۵
نقش بازی در پرورش باغچه‌ی عاطفی کودکان کشت مهارت‌های اجتماعی با هیجانات مثبت	۱۱۶
نقش بازی‌ها و فعالیت‌های آموزشی در هدایت هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی	۱۱۸
نقش شگرف بازی‌ها در ارتقای هوش هیجانی دانش‌آموزان ابتدایی	۱۱۹
نقش‌آفرینی هیجانات گنجینه پنهان در کلاس درس ابتدایی	۱۲۰
نقش شگرف بازی‌ها در باغچه‌ی هیجان‌های کودکی	۱۲۱
فصل دوازدهم: ارائه راهکارهای مناسب برای حل تعارضات هیجانی	۱۲۳
نقش‌آفرینی هیجان‌ها در قلمرو دبستان مدیریت سالم و سازنده تعارض	۱۲۳
نقشه راهی برای آرامش مدیریت تعارضات دانش‌آموزان ابتدایی و مهار هیجانات	۱۲۴
نقشه‌راهی برای حل و فصل تعارضات نهادینه کردن مهارت‌های حل مسئله در دانش‌آموزان ابتدایی	۱۲۵
نقشه‌ی راهی نوین برای کاوش در دنیای هیجان‌های کودکان طراحی برنامه‌های آموزشی و حمایتی برای دانش‌آموزان ابتدایی	۱۲۶
نقش پنهان مهر و آموزش در کاهش توفان‌های هیجانی کودکان	۱۲۷

- نگاهی نو به باغچه‌ی هیجان‌ات پرورش مدیریت هیجان در دانش‌آموزان ابتدایی با روش‌های
بازی‌محور و گروهی ۱۲۸
- نقشه راه هوش هیجانی کودک دبستانی معیارهای ارزیابی کارایی راهکارها ۱۳۰
- نقش‌آفرینی هیجان‌ها در تئاتر کودکی استفاده از تجارب مثبت برای حل تعارضات ۱۳۱
- منابع ۱۳۳

مقدمه

همه‌ی ما با هیجان‌های مختلف، از شادی و خوشحالی گرفته تا غم و عصبانیت، در طول روز مواجه می‌شویم. این هیجان‌ها بخشی جدایی‌ناپذیر از تجربه‌های انسانی هستند و نقش مهمی در شکل‌گیری شخصیت و رفتار ما ایفا می‌کنند. اما در مورد کودکان، و به‌خصوص دانش‌آموزان ابتدایی، درک و مدیریت این هیجان‌ها پیچیده‌تر و نیازمند توجه و آموزش خاص است. در این دوران، کودکان به‌سرعت در حال رشد و یادگیری هستند و به‌طور مداوم با موقعیت‌های جدید و چالش‌برانگیز مواجه می‌شوند. به‌خاطر اینکه مغز آن‌ها هنوز در حال تکامل است، ممکن است کنترل هیجان‌های خود را به‌سختی انجام دهند. این موضوع می‌تواند منجر به رفتارهای نامطلوب، مشکلات ارتباطی و افت تحصیلی شود. مطالعات نشان می‌دهد که شناخت و درک درست از سیر تکاملی هیجان‌ها در کودکان ابتدایی، به آن‌ها کمک می‌کند تا با احساسات خود بهتر کنار بیایند و راهکارهای مناسب برای مدیریت آن‌ها پیدا کنند. این کتاب با هدف بررسی دقیق این سیر تحولی نوشته شده است. در آن به بررسی مراحل مختلف رشد هیجان‌ها، از کودکی تا نوجوانی، در دانش‌آموزان ابتدایی خواهیم پرداخت و راهکارهایی عملی و کاربردی برای کمک به آن‌ها در درک و مدیریت بهتر هیجان‌هایشان ارائه خواهیم کرد. با نگاهی دقیق‌تر به عوامل تأثیرگذار بر بروز و کنترل هیجان‌ها، از جمله عوامل خانوادگی، محیطی و فرهنگی، و با بهره‌گیری از مثال‌ها و تمرین‌های متنوع و قابل اجرا، امیدواریم به والدین و معلمان در ایجاد فضای آموزشی و خانوادگی مهربان‌تر و پویاتر کمک کنیم. مطمئن باشید که هر کودکی با توجه به شرایط خاص خود، می‌تواند به درک و مدیریت هیجان‌هایش دست یابد. این مسیر پر از چالش و البته فرصت‌های فراوان برای رشد و شکوفایی است.

بخش اول

شناخت هیجان‌ها پایه ای در دانش آموزان ابتدایی

فصل اول

تعریف و طبقه‌بندی هیجان‌ها

نگهداری و پرورش باغچه هیجان‌های مثبت در کلاس درس ابتدایی

رشد و شکوفایی کودکان در دوره ابتدایی، به ویژه در حوزه عاطفی، نیازمند توجه و برنامه‌ریزی مدون است. هیجان‌ها، به عنوان ابزاری قدرتمند در فرایند یادگیری و رشد، نقشی اساسی در شکل‌گیری شخصیت و تعاملات اجتماعی دارند. از این رو، شناسایی و پرورش هیجان‌های مثبت، مانند شادی و کنجکاوی، از اهمیت بالایی برخوردار است. ایجاد فضایی که این هیجان‌ها را تقویت و تشویق کند، نیازمند رویکردی چندوجهی و توجه به نیازهای خاص این دوره از زندگی است.

کودکان ابتدایی در مراحل اولیه درک خود از جهان هستند و هیجان‌ها برای آن‌ها، مانند رنگین‌کمانی از تجربه‌های جدید و ناشناخته، به حساب می‌آیند. فرآیند یادگیری در این سن، عموماً از طریق تجربه، بازی و تعامل با محیط پیرامون صورت می‌گیرد. این تعاملات، به ویژه وقتی در فضای مثبت و حمایتی رخ دهند، نقش چشمگیری در توسعه و تقویت هیجان‌های مثبت دارند. بنابراین، طراحی فعالیت‌هایی که امکان بروز و ظهور این هیجان‌ها را فراهم می‌آورد، از اهمیت خاصی برخوردار است.

اولین گام در این مسیر، ایجاد فضایی امن و پذیرنده در کلاس درس است. کلاس درس باید مکانی باشد که هر دانش‌آموز در آن احساس امنیت و احترام کند. این احساس امنیتی که از طرف معلم ایجاد می‌شود، به دانش‌آموزان امکان می‌دهد بدون نگرانی از قضاوت یا تمسخر، هیجان‌های خود را بروز دهند. کودکان در چنین محیطی تمایل بیشتری به ابراز شادی و کنجکاوی دارند.

استفاده از بازی‌ها و فعالیت‌های خلاقانه نیز در تقویت هیجان‌های مثبت مؤثر است. بازی‌ها می‌توانند با ایجاد فضای رقابتی سالم، انگیزه و شادی را در دانش‌آموزان افزایش دهند. فعالیت‌هایی که به کشف و جستجو و حل مسئله می‌پردازند، حس کنجکاوی را تحریک کرده و زمینه را برای تجربه‌های جدید و هیجان‌انگیز فراهم می‌کنند. استفاده از داستان‌ها و تصاویر نیز می‌تواند در این راستا مؤثر واقع شود. بهره‌گیری از رویکردهای تئاتر، هنرهای تجسمی و موسیقی در این مرحله از رشد، می‌تواند به شکلی جذاب و مؤثر، ابراز و تقویت احساسات مثبت را تسهیل کند.

معلم باید به عنوان الگویی مناسب، با بروز هیجان‌های مثبت، مبتکر و خلاق باشد و دانش‌آموزان را در جهت درک و پذیرش این هیجان‌ها راهنمایی کند. تشویق واکنش‌های مثبت، مانند ابراز شادی و تعجب از طریق رفتار و واکنش معلم، می‌تواند بر کودکان تأثیر قابل توجهی بگذارد. همچنین، ایجاد فرصت‌های تعامل گروهی و همکاری بین دانش‌آموزان، می‌تواند موجب احساس نزدیکی و شادی در محیط کلاس شود.

توجه به نیازهای فردی دانش‌آموزان و ارائه فعالیت‌هایی متناسب با سطوح توانایی و علاقه آن‌ها، از دیگر نکات کلیدی است. شناسایی و توجه به نقاط قوت و استعدادها هر فرد، می‌تواند حس شادی و موفقیت را در دانش‌آموزان تقویت کند و به آن‌ها حس خوبی از خود و محیط اطراف را القا نماید.

پذیرفتن و احترام گذاشتن به تنوع تجربیات و دیدگاه‌های مختلف، از جمله مواردی است که برای پرورش فضای پویا و مثبت در کلاس درس ضروری است. شکل‌گیری دیدگاهی همه‌جانبه و محترم در دانش‌آموزان، با ایجاد فضایی که در آن هر نظری با احترام شنیده شود، نقش مهمی در این خصوص ایفا می‌کند.

نقشه‌برداری از طوفان‌های عاطفی بررسی گوناگونی هیجان‌های منفی در دانش‌آموزان

ابتدایی

درک سیر تحولی هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی، نقشی حیاتی در ایجاد محیطی آموزنده و حمایتی ایفا می‌کند. به‌ویژه، شناسایی و طبقه‌بندی هیجان‌های منفی مانند اضطراب و خشم، نقش کلیدی در پیشرفت تحصیلی و سلامت روانی این گروه سنی دارد. اما، آیا روش‌های مختلف و کاربردی‌تری برای دسته‌بندی این هیجان‌ها وجود دارد؟

بررسی هیجان‌های منفی در دانش‌آموزان ابتدایی، مسئله‌ای پیچیده و چندبعدی است. نمی‌توان تنها به یک روش برای طبقه‌بندی آن‌ها اکتفا کرد. عامل‌های گوناگونی در شکل‌گیری و بروز این هیجان‌ها دخیل هستند که درک و بررسی آن‌ها را دشوار می‌سازد. متغیرهایی مثل سطح رشد شناختی، تجربه‌های قبلی، روابط بین فردی و سبک‌های تربیتی والدین و معلمان، همگی می‌توانند در تنوع و شدت هیجان‌های دانش‌آموزان مؤثر باشند.

یک رویکرد کاربردی در این زمینه، طبقه‌بندی هیجان‌ها بر اساس مراحل رشد شناختی است. با توجه به این که دانش‌آموزان ابتدایی در حال توسعه مهارت‌های شناختی پیچیده‌تری هستند،

نوع و شیوه‌ی ابراز هیجان‌های منفی آن‌ها نیز متفاوت می‌شود. دانش‌آموزی که در مراحل اولیه‌ی رشد شناختی قرار دارد، ممکن است اضطراب را با رفتارهای اجتنابی یا خشم را با پرخاشگری نشان دهد، در حالی که دانش‌آموزی در مرحله‌ی پیشرفته‌تر، ممکن است علائم پیچیده‌تری از خود بروز دهد و از کلمات و جملات برای ابراز احساسات خود استفاده نماید.

همین‌طور، توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان نیز می‌تواند راهی کاربردی برای دسته‌بندی هیجان‌های منفی ارائه دهد. برخی دانش‌آموزان ممکن است تمایل بیشتری به اضطراب و دلهره داشته باشند، درحالی‌که برخی دیگر به خشم و پرخاشگری بیشتر مستعد باشند. این تمایزات شخصیتی می‌تواند در روش‌های مداخله و درمان تاثیر مستقیمی بگذارد و بر طرز برخورد معلمان و والدین با هیجان‌های دانش‌آموز اثر بگذارد.

از سوی دیگر، نوع ارتباطی که دانش‌آموزان با محیط خود برقرار می‌کنند، می‌تواند به عنوان یک مولفه طبقه‌بندی هیجان‌ها مورد توجه قرار گیرد. یک کودک که در محیطی رقابتی و پر تنش رشد یافته است، ممکن است بیشتر مستعد بروز خشم و اضطراب باشد. در مقابل، محیطی آرام و حمایتی می‌تواند به کنترل و مدیریت هیجان‌های منفی کمک شایانی کند.

همچنین، می‌توانیم به شناسایی موقعیت‌های تحریک‌کننده‌ی هیجان‌های منفی بپردازیم. به طور مثال، انجام تکالیف درسی، تغییرات ناگهانی در روال مدرسه، و عدم درک یا عدم مواجهه‌ی مطلوب با انتظارات معلم از جمله موقعیت‌هایی هستند که می‌توانند هیجان‌های منفی مانند اضطراب و خشم را در دانش‌آموزان برانگیزند.

به طور خلاصه، استفاده از رویکردی جامع و چند وجهی برای طبقه‌بندی هیجان‌های منفی در دانش‌آموزان ابتدایی، بسیار مفید و ضروری است. استفاده از روش‌های مختلف دسته‌بندی، با توجه به مراحل رشد شناختی، ویژگی‌های شخصیتی و نوع تعامل با محیط، به ما کمک می‌کند تا به درکی عمیق‌تر از این هیجان‌ها دست یابیم و به طور مناسب‌تری با دانش‌آموزان تعامل داشته باشیم. این درک جامع می‌تواند در توسعه استراتژی‌های آموزشی و تربیتی موثر و کارآمد بسیار راهگشا باشد.

نقش آینه‌ها بازتاب عوامل محیطی در هیجان‌های دانش‌آموزان ابتدایی

درک و تحلیل سیر تحولی هیجانات در کودکان، به ویژه دانش‌آموزان ابتدایی، نیازمند توجه ویژه به عوامل مختلفی است که در بستر رشد آن‌ها نقش‌آفرینی می‌کنند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، محیط پیرامونی کودک است که به مثابه آینه‌هایی عمل می‌کند و بر هیجانات و رفتارهای او تأثیر می‌گذارد. این محیط پویا، پیچیده و در عین حال حساس، از عوامل گوناگون، از جمله خانواده، دوستان و محیط مدرسه تشکیل شده است.

خانواده، نخستین و تأثیرگذارترین محیط اجتماعی برای کودک است. الگوهای رفتاری والدین، شیوه‌ی تعامل آن‌ها با کودک، و نوع برخورد آن‌ها با احساسات، نقشی کلیدی در شکل‌گیری حس